

PÄÄTELMÄT

Asia: ETA:n neuvoston 60. istunnon päätelmät (Bryssel, 21. toukokuuta 2025)

ETA:n neuvoston 60. istunto pidettiin Brysselissä 21. toukokuuta Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltiota edustavan Puolan talouskehitys- ja teknologiaministeriön alivaltiosihteerin Michał Baranowskin toimiessa istunnon puheenjohtajana. Istuntoon osallistuivat Liechtensteinin ulko-, ympäristö- ja kulttuuriministeri Sabine Monauni, Islannin ulkoministeri Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir ja Norjan ulkoministeri Espen Barth Eide sekä Euroopan komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon edustajia.

ETA:n neuvoston jäsenet keskustelivat Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) yleisestä toiminnasta ja kävivät periaatekeskustelun aiheesta ”Taloudellinen turvallisuus ja ETA”.

Ukraina

1. ETA:n neuvoston jäsenet tuomitsivat ehdottoman jyrkästi Venäjän ilman edeltävää provokaatiota toteuttaman, perusteettoman ja laittoman hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan ja vahvistivat vankkumattoman tukensa Ukrainan itsenäisyydelle, suvereniteetille ja alueelliselle koskemattomuudelle sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. ETA:n neuvoston jäsenet kehottivat Venäjän federaatiota vetämään välittömästi ja ehdoitta pois kaikki joukkonsa ja kaiken sotilaskalustonsa Ukrainan koko alueelta sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. ETA:n neuvoston jäsenet ilmaisivat myös tukensa kattavalle, oikeudenmukaiselle ja kestäväälle rauhalle, joka perustuu kansainväliseen oikeuteen, mukaan lukien Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja, ja on Ukrainan rauhansuunnitelman keskeisten periaatteiden ja tavoitteiden mukainen. ETA:n neuvoston jäsenet pitivät valitettavana Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan jatkuvia vaikutuksia sisämarkkinoiden toimintaan. He pitivät arvossa sitä, että kaikki ETA:n EFTA-valtiot ovat yhtyneet EU:n Venäjän federaatioon kohdistamiin julkilausumiin ja rajoittaviin toimenpiteisiin niiden muiden toimien lisäksi, joita ETA:n EFTA-valtiot ovat toteuttaneet samanaikaisesti EU:n ja sen jäsenvaltioiden kanssa Venäjän sotilaallisen hyökkäyksen johdosta osoituksena EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden erinomaisesta ja tiiviistä kumppanuudesta.
2. ETA:n neuvoston jäsenet korostivat olevan tärkeää puolustaa yhteisiä eurooppalaisia peruseriaatteita ja perusarvoja, jotka ovat yleismaailmallisia, kuten demokratiaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota ja Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteita. Lisäksi ETA:n neuvoston jäsenet korostivat olevansa sitoutuneita sääntöihin perustuvaan kansainväliseen järjestykseen ja kansainvälisen oikeuden, myös kansainvälisen humanitaarisen oikeuden, noudattamiseen puolustamiseen.

Yhteistyö ETA:ssa

3. ETA:n neuvosto korosti ETA-sopimuksen jatkuvaa ja kasvavaa merkitystä EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden suhteiden olennaisena perustana ja painotti sopimuksen kahden pilarin rakenteen tärkeyttä.
Se antoi tunnustusta myönteiselle panokselle, jonka ETA:n EFTA-valtiot ovat antaneet ETA:n kannalta merkityksellistä EU:n lainsäädäntöä ja merkityksellisiä ohjelmia koskevien päätösten valmisteluun osallistumalla komiteoiden, asiantuntijaryhmien ja virastojen toimintaan sekä tutkimuksiin ja esittämällä huomautuksiaan.
4. Lisäksi ETA:n neuvosto pani merkille EFTAn valvontaviranomaisen ja Euroopan komission myönteisen panoksen ETA-sopimuksen noudattamisen valvomisessa kaikissa ETA-valtioissa. ETA:n neuvosto korosti, että ETA:n EFTA-valtioiden ministerit on tärkeää kutsua sellaisiin EU:n puheenjohtajavaltioiden järjestämiin epävirallisiin EU-ministerikokouksiin ja -konferensseihin, jotka ovat merkityksellisiä ETA:n EFTA-valtioiden sisämarkkinoihin osallistumisen kannalta. Se ilmaisi arvostavansa sitä, että nykyinen puheenjohtajavaltio Puola ja tulevat puheenjohtajavaltiot jatkavat tätä käytäntöä.
5. ETA:n neuvosto korosti hyvin toimivien sisämarkkinoiden merkitystä talouskasvua ja uusien työpaikkojen luomista edistävien olosuhteiden kannalta kaikkialla Euroopassa. Se muistutti neljän vapauden sekä yritysten yhtäläisten ja oikeudenmukaisten kilpailuedellytysten hyödyistä ja korosti, että sisämarkkinoiden säännöt helpottavat innovointia, kilpailukykyä ja kauppaa.
6. ETA:n neuvosto oli yksimielinen tarpeesta tehostaa edelleen viestintää ETA-sopimuksesta ja sen kansalaisille ja yrityksille tuomista hyödyistä. Se korosti, että parempi tietämys ETA-sopimuksesta koko Euroopan talousalueella kaikilla tasoilla on kaikkien sopimuspuolten edun mukaista ja on hyväksi sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta.
Tämän vuoksi ETA:n neuvosto kehotti ETA-valtioita varmistamaan, että ETA-sopimusta koskevat tiedot saatetaan nopeasti ja helppokäyttöisellä tavalla saataville.

- ETA:n neuvosto tunnusti parlamentaarisen yhteistyön sekä talouselämän osapuolten ja työmarkkinaosapuolten yhteistyön suuren merkityksen ja pani merkille ETA:n parlamentaarisen sekakomitean Oslossa 22. marraskuuta 2024 antaman päätöslauselman, joka koskee ETA:n sekakomitean vuosikertomusta ETA-sopimuksen toiminnasta vuonna 2023.

Poliittinen vuoropuhelu

- ETA:n neuvosto totesi, että tiivis kumppanuus EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden välillä on paras taie pitkän aikavälin yhteisestä vauraudesta ja vakaudesta. Tämä läheinen suhde on edistänyt rauhaan, demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteeeseen ja ihmisoikeuksiin perustuvan Euroopan rakentamista. ETA:n neuvosto oli tyytyväinen unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan sekä Islannin, Liechtensteinin ja Norjan ulkoministerien väliseen ministeritason poliittiseen vuoropuheluun, jonka puitteissa osallistujat kävivät epävirallisen keskustelun ajankohtaisista yhteistä etua koskevista ulkopoliittisista kysymyksistä, kuten transatlanttisista suhteista, Ukrainasta ja Venäjältä, arktisesta alueesta ja Lähi-idästä. He korostivat, että on tärkeää jatkaa käytäntöä kutsua ETA:n EFTA-valtioiden virkailijoita mukaan EU:n neuvoston työryhmissä käytävään poliittiseen vuoropuheluun. ETA:n neuvosto pani tyytyväisenä merkille korkean edustajan sekä Islannin, Liechtensteinin ja Norjan ulkoministerien poliittisen vuoropuhelun yhteydessä allekirjoittaman yhteisen lausuman ETA:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön vahvistamisesta.

ETA:n kannalta merkityksellisten EU-säädösten sisällyttäminen ETA-sopimukseen

- ETA:n neuvosto pani merkille ETA:n sekakomitean tilanneselvityksen ja ilmaisi arvostavansa sekakomitean työtä ETA-sopimuksen hyvien tulosten ja toimivuuden varmistamiseksi jatkossakin.

10. ETA:n neuvosto pani merkille käynnissä olevan työn ETA-sopimukseen sisällyttämistä odottavien EU-säädösten määrän vähentämiseksi ja sen, että vuosina 2024 ja 2025 oli saavutettu merkittävää edistystä EU:n toimielinten ja ETA:n EFTA-valtioiden yhteisten toimien seurauksena. Se totesi kuitenkin ruuhkautumista aiheutuneen mittavassa määrin ja korosti tarvetta ryhtyä lisätoimiin ja jatkaa tiivistä yhteistyötä pitkään avoimina olleiden asioiden osalta, jotta voidaan varmistaa oikeusvarmuus ja yhdenmukaisuus ETA:ssa. Lisäksi ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää varmistaa EU:n säännösten oikea-aikainen saattaminen osaksi kansallisia oikeusjärjestelmiä.

Taloudellinen turvallisuus ja sisämarkkinoiden kilpailukyky

11. ETA:n neuvosto tunnusti kansainvälisen kaupan haasteet tänä aikana, jona maailmanlaajuiset toimitusketjut ovat koetuksella, ja vahvisti sitoutumisensa avoimeen, oikeudenmukaiseen ja kestäväan kauppaan sekä sääntöihin perustuviin kauppasuhteisiin.
12. Lisäksi ETA:n neuvosto korosti sisämarkkinoiden merkitystä Euroopan kilpailukyvyyn, taloudellisen turvallisuuden, häiriönsietokyvyyn, elintarviketurvan, teollisuuden uudistamisen ja kestäväan teknologisen johtoaseman varmistamisessa samalla, kun turvataan sen houkuttelevuus liiketoimintapaikkana. EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden yhteisen edun mukaista on edelleen varmistaa hyvin toimivat sisämarkkinat ja säilyttää tasapuoliset toimintaedellytykset sekä maailmanlaajuisesti että sisämarkkinoilla samalla, kun kehitetään uusia politiikkoja ja aloitteita, joilla pyritään vastaamaan meneillään oleviin maailmanlaajuisiin ja geopoliittisiin haasteisiin sellaisilla aloilla kuin maailmanlaajuinen kilpailu, ilmastonmuutos, vihreä ja digitaalinen siirtymä, strategiset riippuvuudet ja toimitusketjuriskit strategisilla aloilla.
13. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää luoda innovaatio- ja yritysystävällinen ympäristö kilpailukyvyyn vahvistamiseksi koko ETA-alueella, ja totesi, että on tärkeää vähentää strategisia riippuvuuksia herkkillä aloilla sekä yksinkertaistaa sääntelyprosesseja.

14. ETA:n neuvosto korosti, kuinka tärkeää EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden välinen tiivis yhteistyö on taloudellisen turvallisuuden ja häiriönsietokyvyn lisäämisessä sekä toimitusketjujen turvaamisessa ja vahvistamisessa, mikä tapahtuu monipuolistamalla tarjontaa ja lisäämällä tuotantokapasiteettia sisämarkkinoilla erityisesti päästöttömien ja vähäpäästöisten teknologioiden aloilla Pariisin sopimuksen mukaisen ensimmäisen maailmanlaajuisen tilannekatsauksen 28 kohdan mukaisesti, sekä sirujen ja kriittisten raaka-aineiden alalla. ETA-alueen taloudellisessa turvallisuudessa olisi keskityttävä kilpailukyvyn edistämiseen koko ETA-alueella ja sen suojaamiseen yhteisiltä taloudelliseen turvallisuuteen kohdistuvilta riskeiltä sekä kumppanuksiin sellaisten muiden maiden kanssa, joilla on yhteisiä etuja.
15. ETA:n neuvosto totesi, että EU:n strategisessa ohjelmassa 2024–2029 käsiteltiin asianmukaisesti ETA-valtioiden yhteisiä haasteita. Se antoi kiitosta pyrkimyksille kehittää syvemmiä ja häiriönsietokykyisempiä sisämarkkinat, joilla tuetaan keskeisiä tulevaisuuden teknologioita ja varmistetaan Euroopan pitkän aikavälin kilpailukyky, ja pani tyytyväisenä merkille pyrkimykset pitää Eurooppa vahvana ja turvallisena.

Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja vihreä siirtymä

16. ETA:n neuvosto katsoi, että tarvitaan edelleen kunnianhimoisia tavoitteita, yhteisiä ponnisteluja ja kiireellisiä toimia varmistamaan siirtyminen kestävään, sosiaalisesti oikeudenmukaiseen, ilmastoneutraaliin ja ympäristöystävälliseen tulevaisuuteen. Se kehotti luopumaan asteittain fossiilisten polttoaineiden käytöstä energijärjestelmissä oikeudenmukaisella, hallitulla ja tasapuolisella tavalla 1,5 celsiusasteen kehityspolkujen mukaisesti ja nopeuttamaan toimia tämän kriittisen vuosikymmenen aikana nollanettopäästötason saavuttamiseksi vuoteen 2050 mennessä tieteellisen ymmärryksen mukaisesti. Se myös toisti kehotuksen kolminkertaistaa maailmanlaajuinen uusiutuvan energian kapasiteetti ja kaksinkertaistaa energiatehokkuusparannusten keskimääräinen maailmanlaajuinen vuotuinen määrä vuoteen 2030 mennessä sekä nopeuttaa päästöttömiä ja vähäpäästöisiä teknologioita. Se oli tyytyväinen puhtaan teollisen kehityksen ohjelman julkaisemiseen Euroopan teollisuuden hiilestä irtautumisen ja kilpailukyvyn edistämiseksi. ETA:n neuvosto myös tunnusti turvallisen, kohtuuhintaisen ja kestäväen energiansaannin merkityksen ja totesi olevan tärkeää puolustaa Euroopan energiainfrastruktuuria hybridi- ja muilta uhkilta. ETA:n neuvosto korosti, että hiilestä irtautumista ja kilpailukykyä koskevan kattavan strategian olisi tarjottava ennustettavuutta teollisuuden kannalta ja pyrittävä houkuttelemaan yrityksiä Eurooppaan sekä laajentamaan ja ylläpitämään niiden toimintaa Euroopassa.

17. ETA:n neuvosto myönsi Venäjän Ukrainaan kohdistaman laittoman täysimittaisen hyökkäyksen haitalliset vaikutukset Euroopan energia-alaan ja pani merkille edistymisen Euroopan komission REPowerEU-suunnitelman täytäntöönpanossa, jolla pyritään vähentämään riippuvuutta Venäjän fossiilisista polttoaineista. Se pani erityisesti merkille REPowerEU-suunnitelman kunnianhimoisemman tavoitetason ja totesi, että on tärkeää saavuttaa nämä tavoitteet, muun muassa lisäämällä tarvittaessa alueellisen yhteistyön muotoja.
18. ETA:n neuvosto korosti hiilen hinnoittelun keskeistä roolia vihreässä siirtymässä sekä EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden jatkuvaa yhteistyötä EU:n päästökauppajärjestelmän kehittämisessä. Se oli tyytyväinen meneillään olevaan työhön ETA:n EFTA-valtioiden sisällyttämiseksi hiilirajamekanismiin. ETA:n neuvosto korosti lisäksi, että tarvitaan tehokkaita toimia, joilla varmistetaan päästötietojen uskottavuus ja jatketaan pyrkimyksiä varmistaa kolmansien maiden tietojen luotettavuus.
19. Koska liikenne aiheuttaa suuren osan Euroopan päästöistä, ETA:n neuvosto toisti, että ETA-valtioiden on tärkeää toimia yhdessä kestävä, kilpailukykyisen ja häiriönsietokykyisen liikennealan kehittämiseksi. Se suhtautui myönteisesti tavoitteisiin ja toimiin, jotka koskevat liikennealan vihreää siirtymää 55-valmiuspaketin yhteydessä. ETA:n neuvosto korosti, että ETA-alueella olisi käytettävä kestäviä liikennemuotoja ja kestäviä polttoaineita säilyttäen samalla syrjäisten alueiden yhteydet, saarivaltiot mukaan lukien, ja oikeudenmukaisen siirtymän. Myös rautatiekapasiteetin parantaminen ja maanteiden tavaraliikenteen päästöjen vähentäminen on ratkaisevan tärkeää, ja sen vuoksi ETA:n neuvosto pani merkille tavaraliikenteen viherryttämispakettiin sisältyvät ehdotukset. ETA:n neuvosto pani tyytyväisenä merkille, että ympäristöystävälliseen merenkulkuun ja ympäristöystävälliseen ilmailuun keskitytään entistä enemmän, mukaan lukien kestävät polttoaineet sekä lentoasema- ja satamainfrastruktuurit.

20. ETA:n neuvosto ilmaisi täyden sitoutumisensa toimien vauhdittamiseen ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja kestävän energiasiirtymän jatkamiseksi sekä luonnon suojelemisen ja kiertotalouden edistämisen jatkamiseen kaikilla aloilla kilpailukyvyn parantamiseksi. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää jatkaa tiivistä yhteistyötä EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden välillä niiden ilmasto- ja biodiversiteettitavoitteiden saavuttamisessa ja Pariisin sopimuksen tavoitteiden noudattamisessa. ETA:n neuvosto oli yhtä mieltä siitä, että on olennaisen tärkeää puuttua luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen, ja totesi, että EU:n saasteettomuustavoite ja yhteistyö puhtaamman Euroopan ja myrkyttömän ympäristön saavuttamiseksi ovat keskeinen osa tätä. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää yhdenmukaistaa sääntelyä kiertotalouden alalla.
21. ETA:n neuvosto totesi ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen olevan globaaleja haasteita ja toisti täyden sitoumuksensa panna täytäntöön YK:n Agenda 2030 sekä Pariisin sopimus ja Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys keskeisinä monenvälisinä kehyksinä, joilla hallinnoidaan maailmanlaajuisia toimintaa ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen torjumiseksi. Ottaen huomioon ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen COP28- ja COP29-kokousten tulokset ETA:n neuvosto korosti, että Pariisin sopimuksen mukaisilla kunnianhimoisemmilla tavoitteilla on edelleen merkitystä. Tämän vuoksi ETA:n neuvosto piti erityisen tärkeänä, että kaikki osapuolet ilmoittavat Pariisin sopimuksen 1,5 celsiusasteen lämpötilatavoitteen ja COP28-kokouksen maailmanlaajuisen tilannekatsauksen tulosten mukaiset kansallisesti määritellyt panoksensa ennen Belemissä järjestettävää COP30-kokousta. Tilannekatsauksessa todetaan, että kasvihuonekaasupäästöjä on vähennettävä jyrkästi, nopeasti ja pysyvästi. ETA:n neuvosto painotti, että maiden on asetettava kasvihuonekaasujen nollanettopäästötavoitteensa tai nopeatuttava niitä sekä jatkettava kunnianhimoista vuoropuhelua keskeisten samanmielisten kumppaneiden kanssa. Lisäksi ETA:n neuvosto pani merkille Euroopan tavoitteen säilyttää johtoasemansa biologista monimuotoisuutta koskevien kansainvälisten sitoumustensa ja erityisesti Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuiseen biodiversiteettikehykseen sisältyvien sitoumustensa täyttämässä. Biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssin 16. kokouksen tulokset huomioon ottaen ETA:n neuvosto korosti, että kaikkien osapuolten on päivitettävä tai tarkistettava biologista monimuotoisuutta koskevia kansallisia strategioitaan ja toimintasuunnitelmiaan, jotta voidaan kiireellisesti puuttua luonnon monimuotoisuuden vähentymisen suoriin ja välillisiin syihin.

Digitalisaatio

22. ETA:n neuvosto korosti, että tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden turvaaminen, toimituksellinen riippumattomuus ja toimittajien suojeleminen ovat olennaisen tärkeitä toimivan demokraattisen yhteiskunnan kannalta digitaalisella aikakaudella, minkä lisäksi on tärkeää kunnioittaa asiaa koskevassa EU:n lainsäädännössä vahvistettuja keskeisiä arvoja, mukaan lukien riippumattomien tiedotusvälineiden ja niiden rahoittamisen tukeminen.
23. ETA:n neuvosto korosti, että ETA-valtioiden on tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä, jotta varmistetaan kilpailukykyinen, oikeudenmukainen ja häiriönsietokykyinen digitalisaatio ja jotta Euroopasta voi tulla globaali johtaja strategisten digitaaliteknologioiden alalla. Lisäksi se korosti, että digitaalisten infrastruktuurien ja palvelujen eheyden ja häiriönsietokyvyn turvaaminen on olennaisen tärkeää demokraattisten yhteiskuntiemme suojelemiseksi ja eurooppalaisten arvojen puolustamiseksi.
24. ETA:n neuvosto totesi, että on tarpeen nopeuttaa tekoälyn käyttöönottoa teollisuudessa sekä pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, ja Pariisissa 11. helmikuuta 2025 hyväksytyin ihmisten ja maapallon kannalta osallistavaa ja kestävää tekoälyä koskevan julkilausuman mukaisesti ETA:n neuvosto antoi tukensa ehdotetulle tekoälyn soveltamisstrategialle ja kehotti ETA-valtioiden viranomaisia, teollisuutta ja kansalaisyhteiskuntaa osallistumaan tiiviisti sen täytäntöönpanoon. Datan yhteiskunnallisen ja innovatiivisen arvon maksimoimiseksi ETA:n neuvosto korosti myös tarvetta toteuttaa lisätoimia todellisen Euroopan dataunionin luomiseksi muun muassa yksinkertaistamalla voimassa olevan lainsäädännön noudattamista ja parantamalla datahallintoa.
25. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää sisällyttää digipalvelusäädös ja digimarkkinasäädös ETA-sopimukseen. Tekoälyn mahdolliset taloudelliset, ympäristöön liittyvät ja yhteiskunnalliset hyödyt huomioon ottaen se totesi myös, että tekoälysäädöksen avulla on tärkeää luoda tekoälyä koskeva yhteinen sääntelykehys Euroopassa ja varmistaa, että sisämarkkinoille saatetut ja ETA-alueella käytettävät tekoälyjärjestelmät ovat turvallisia, luotettavia, eettisiä ja että ne kunnioittavat perusoikeuksia, eurooppalaisia arvoja ja eettisiä periaatteita.

26. ETA:n neuvosto totesi, että on tärkeää vahvistaa kyberturvallisuutta ja suojella ihmisiä, instituutioita ja kriittistä infrastruktuuria hybridiuhkilta. Se oli tyytyväinen komission tiedonantoon sairaaloiden ja terveydenhuoltopalvelujen tarjoajien kyberturvallisuutta koskevasta eurooppalaisesta toimintasuunnitelmasta sekä ehdotettuun EU:n kybersolidaarisuussäädökseen ja kehotti ETA-sopimuksen osapuolia jatkamaan tiivistä yhteistyötä sisämarkkinoiden häiriönsietokyvyn parantamiseksi ja kyberuhkien estämiseksi.
27. ETA:n neuvosto totesi, että on tärkeää vahvistaa Euroopan puolijohde-ekosysteemiä eurooppalaisen siruja koskevan säädöksen avulla siten, että monipuolistetaan toimitusketjuja, säilytetään teknologinen johtoasema ja kehitetään tuotantokapasiteettia.
28. ETA:n neuvosto oli tyytyväinen asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehyksen vahvistamisen osalta annettuun asetukseen 2024/1183, jolla parannetaan nykyisen digitaalisen identiteetin kehyksen tehokkuutta rajatylittävien liiketoimien turvaamiseksi ja ulotetaan sen hyödyt yksityiselle sektorille.

Sosiaalinen ulottuvuus

29. ETA:n neuvosto korosti pitävänsä tärkeänä ETA-sopimuksen sosiaalista ulottuvuutta, joka pitää sisällään työoikeuden, työterveyden ja -turvallisuuden sekä sukupuolten tasa-arvon. ETA:n neuvosto tunnusti oikeudenmukaisten ja toimivien työmarkkinoiden ja hyvinvointijärjestelmien merkityksen ja totesi olevan tärkeää lisätä työmarkkinoille osallistumista ja varmistaa osaamisen ja työmarkkinoiden tarpeiden asianmukainen kohdentuminen. Tämä on olennaista oikeudenmukaisen, vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamisen ja sisämarkkinoiden kilpailukyvyn vahvistamisen kannalta.
30. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää varmistaa sosiaalinen suojele, yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudenmukaiset työolot ja -ehdot, ja pani tyytyväisenä merkille edistymisen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa; kyseessä on kehys, jonka tavoitteena on osallistavampi, selviytymiskykyisempi ja kilpailukykyisempi Eurooppa.

Yhteistyö terveysalalla

31. ETA:n neuvosto totesi olevansa tietoinen strategisista kokemuksista, joita saatiin terveyshätätilanteisiin varautumisesta ja niihin reagoimisesta ETA-alueella covid-19-pandemian aikana. Sisämarkkinoiden eheys ja ETA-sopimuksen moitteeton toiminta ovat edelleen keskeisiä prioriteetteja tässä yhteydessä.
32. ETA:n neuvosto painotti Euroopan terveysunionin luomisen merkitystä ja ilmaisi odottavansa mielenkiinnolla EU:n ja ETA:n EFTA-valtioiden tiiviimpää yhteistyötä terveyttä koskevien valmius- ja reagointitoimien osalta. ETA:n neuvosto pani myös merkille kriittisiä lääkkeitä koskevan asetusehdotuksen häiriönsietokykyisempien toimitusketjujen mahdollistamiseksi ja Euroopan tuotantokapasiteetin vahvistamiseksi. Lisäksi ETA:n neuvosto ilmaisi odottavansa mielenkiinnolla edistymistä EU:n lääkelainsäädännön uudistuksessa, jossa käsitellään turvallisten, tehokkaiden ja kohtuuhintaisten lääkkeiden oikea-aikaista ja tasapuolista saatavuutta, lääkkeiden toimitusvarmuutta ja houkuttelevan ja innovoinnille suotuisan ympäristön tarjoamista lääkkeiden tutkimukselle, kehittämiselle ja tuotannolle sekä niihin tehtäville investoinneille Euroopassa sekä toimenpiteitä mikrobilääkeresistenssin torjumiseksi.
33. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää vahvistaa hoitotyötä ja mielenterveyttä koskevia EU:n toimia ja lisätä edelleen terveydenhuoltojärjestelmien valmiuksia ja häiriönsietokykyä, myös ilmastokestävyyttä, erityisesti aloilla, joilla pandemia paljasti puutteita.

EU:n ohjelmat ja virastot

34. ETA:n neuvosto antoi tunnustusta EU:n ohjelmien antamalle panokselle vihreämmän, digitaalisemman ja häiriönsietokykyisen Euroopan rakentamiseen ja korosti, että ETA:n EFTA-valtioiden on tärkeää osallistua useisiin EU:n ohjelmiin kaudella 2021–2027, sekä tunnusti niiden merkittävän taloudellisen panoksen ohjelmiin.

35. ETA:n neuvosto korosti, että ETA-sopimuksen 78 artiklan mukaan sopimuspuolten on vahvistettava ja laajennettava yhteistyötä useilla aloilla, jotka eivät kuulu neljän vapauden alaan. ETA:n EFTA-valtioilla olisi oltava pääsy niiden ohjelmien kaikkiin osiin, joihin ne osallistuvat. ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää parantaa tutkimuksen turvallisuutta, ja kehotti sopimuspuolia tekemään tältä osin tiivistä yhteistyötä muun muassa riskinhallinnan ja muiden asianmukaisten toimenpiteiden avulla. Sopimuksessa taataan kaikille sen jäsenille yhtäläiset oikeudet ja velvoitteet, ja sen moitteettoman toiminnan kannalta on olennaisen tärkeää, että näitä periaatteita noudatetaan. ETA:n neuvosto kannusti erityisesti kaikkia Euroopan ja kansallisen tason täytäntöönpanoelimiä julkistamaan ja edistämään kumppanuusmahdollisuuksia koko ETA-alueella ja varmistamaan, että kaikki toimijat ovat täysin tietoisia ETA:n EFTA-valtioiden oikeuksista ja velvoitteista osallistuessaan EU:n ohjelmiin.
36. ETA:n neuvosto korosti, että laaja yhteistyö avaruusalalla on avainasemassa Euroopan teollisen perustan vahvistamisessa ja sisämarkkinoiden eheyden ja toimivuuden säilyttämisessä. Se pani merkille käynnissä olevat keskustelut ETA:n EFTA-valtioiden osallistumisesta turvallisten yhteyksien ohjelmaan.
37. ETA:n neuvosto kehotti käymään jatkuvaa vuoropuhelua vuoden 2027 jälkeisen ohjelmakauden valmisteluista, jotta voidaan varmistaa uusien ohjelmia koskevien asetusten varhainen sisällyttäminen ETA-sopimukseen ottaen huomioon, että ETA:n EFTA-valtioiden osallistuminen on seurausta ETA-sopimuksen määräyksistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta monivuotisesta rahoituskehiksestä käytäviä tulevia EU-tason neuvotteluja. Lisäksi ETA:n neuvosto korosti, että on tärkeää varmistaa ETA:n EFTA-valtioiden ja Euroopan unionin tiivis yhteistyö tulevien EU:n ohjelmien muotoilussa ETA-sopimuksen mukaisesti.
38. ETA:n neuvosto korosti, että rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan EU:n kehityksen tuleva sisällyttäminen ETA-sopimukseen on tärkeää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan edistämiseksi.

Rahoitusjärjestelmät

39. ETA:n neuvosto muistutti, että ETA-sopimuksessa määrätään ETA:n EFTA-valtioiden osallistumisesta sisämarkkinoihin, ja muistutti tässä yhteydessä myös, että ETA:n EFTA-valtiot osallistuvat ETA:n sisäisten sosiaalisten ja taloudellisten erojen vähentämiseen ETA:n ja Norjan rahoitusjärjestelmien kautta sopimuspuolten hyödyksi. Näin edistetään kaikkien ETA-sopimuksen sopimuspuolten välisten kaupallisten ja taloudellisten suhteiden jatkuvaa ja tasapainoista vahvistumista ETA-sopimuksen 115 artiklan mukaisesti.
40. ETA:n neuvosto oli tyytyväinen ETA:n rahoitusjärjestelmästä kaudelle toukokuu 2021 – huhtikuu 2028 tehdyn Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja EU:n välisen sopimuksen sekä Norjan rahoitusjärjestelmästä kaudelle toukokuu 2021 – huhtikuu 2028 tehdyn Norjan ja EU:n välisen sopimuksen täytäntöönpanoon ja väliaikaiseen soveltamiseen ja ilmaisi odottavansa ratifioimisprosessin saattamista pikaisesti päätökseen ja sopimusten voimaantuloa.
41. Jotta rahoitusjärjestelmät voitaisiin panna onnistuneesti täytäntöön kaudella toukokuu 2021 – huhtikuu 2028, ETA:n neuvosto odottaa ETA:n EFTA-valtioiden ja kaikkien edunsaajavaltioiden kahdenvälisten yhteisymmärryspöytäkirjojen ja ohjelasopimusten pikaista tekemistä, jotta voidaan luoda selkeä kehys ja aikataulu rahastojen tehokkaalle ja oikea-aikaiselle täytäntöönpanolle. Tämä edistää sovittuja temaattisia painopisteitä eli Euroopan vihreää siirtymää, demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia sekä sosiaalista osallisuutta ja selviytymiskykyä.
42. ETA:n neuvosto korosti, että pöytäkirjassa 38 D olevan 10 artiklan perusteella sopimuspuolet arvioivat uudelleen tarvetta toteuttaa Euroopan talousalueella taloudellisiin ja sosiaalisiin eroihin kohdistettavia toimia ja aloittavat arvioinnin perusteella tulevat neuvottelut seuraavista rahoitusjärjestelmistä hyvissä ajoin ennen vuosien 2021–2028 rahoitusjärjestelmien voimassaolon päättymistä, jotta vältetään aukot täytäntöönpanossa ja mahdollistetaan tulevien rahoitusnäkömyiden tehokas ja vaikuttava suunnittelu.

Kalastus sekä kalojen ja kalastustuotteiden markkinoille pääsy

43. ETA:n neuvosto pani merkille EU:n Norjan ja Islannin kanssa tekemien kahdenvälisen sopimusten kahden lisäpöytäkirjan täytäntöönpanon ja väliaikaisen soveltamisen. Niissä määrätään tariffikiintiöistä tiettyjen kyseisistä maista peräisin olevien kalojen ja kalastustuotteiden EU:n markkinoille suuntautuvalla tuonnilla huhtikuuhun 2028 saakka.
44. ETA:n neuvosto myös vahvisti kalojen ja muiden merestä peräisin olevien tuotteiden kauppaa koskevassa ETA-sopimuksen yhdeksännessä pöytäkirjassa esitetyt sitoumukset.
45. ETA:n neuvoston jäsenet korostivat, että kalastusasioissa on erittäin tärkeää tehdä rakentavaa yhteistyötä, jonka olisi oltava tasapainoista ja molempia osapuolia hyödyttävää, erityisesti yhteisesti tärkeiden kantojen kestävän hoidon osalta.
46. ETA:n neuvoston jäsenet totesivat, että on tärkeää jatkaa kalastuspolitiikkaan liittyvien avointen kysymysten käsittelyä ja että kalastuksenhoitoa koskeva kahdenvälinen vuoropuhelu EU:n ja asianomaisten ETA:n EFTA-valtioiden välillä on tärkeää.

Maataloustuotteiden kauppa

47. ETA:n neuvosto muistutti ETA-sopimuksen 19 artiklan mukaisista sopimuspuolten sitoumuksista ja kehotti sopimuspuolia jatkamaan vuoropuhelua tarkoituksena tarkastella uudelleen maataloustuotteiden kaupan edellytyksiä, jotta ne voivat vapauttaa kauppaa asteittain maatalouspolitiikkojensa puitteissa. ETA:n neuvosto kannusti sopimuspuolia suorittamaan jalostettujen maataloustuotteiden kauppajärjestelmän uuden tarkistuksen ETA-sopimuksen pöytäkirjassa 3 olevien 2 artiklan 2 kohdan ja 6 artiklan puitteissa kaupan edistämiseksi edelleen tällä alalla.